

Η μάχη της Αράχωβας [18- 24 Νοεμβρίου 1826]



Γονική Κατηγορία: [Ιστορική Βιβλιοθήκη](#)

Κατηγορία: [Ελληνική Επανάσταση 1821 - Σύσταση Ελληνικού Κράτους](#)

Δημοσιευμένο στις Δευτέρα, 24 Νοέμβριος 2014 12:00

Από τον/την Αντιαρειτικόν Εγκόλλπιον

Προβολές: 36



Η ΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ

Από τις 18 έως τις 24 Νοεμβρίου του 1826 συντελέστηκε στην Αράχοβα ένα από τα κορυφαία γεγονότα της Ελληνικής Παλιγγενεσίας. Ο "αετός της Ρούμελης" στρατηγός Γεώργιος Καραϊσκάκης, επικεφαλής πολλών εμπειροπόλεμων καπεταναίων και ανδρειωμένων αγωνιστών της επαναστατημένης Ρούμελης κυρίως, αλλά και πολλών άλλων περιοχών της Ελλάδας και με τη συνδρομή 300 περίπου Αραχोβιτών κατανίκησε και σχεδόν εξολόθρευσε εκστρατευτικό σώμα 2.200 επίλεκτων Τουρκαλβανών, υπό την αρχηγία του περιβόητου Μουσταφάμπεη Κιαφεζέζη.

Η περίλαμπρη νίκη, που αναπτέρωσε το ηθικό των Ελλήνων μετά την πτώση του Μεσολογγίου και κράτησε αναμμένη τη δάδα της εθνεγερσίας στη Ρούμελη, αποδόθηκε στη σωτήρια επέμβαση του υπέρτατου Στρατηλάτη Αγίου Γεωργίου, που με τον άγριο Κατεβατό, την ξαφνική χιονοθύελλα και το αναπάντεχο κρύο, συνέδραμε τους Έλληνες στη φονική καταδίωξη των Τούρκων στις αφιλόξενες γι' αυτούς πλαγιές του Παρνασσού.

Τα ηρωικά γεγονότα εκείνων των ημερών έμειναν για πάντα ζωντανά στα χείλη και στις καρδιές των Αραχωβιτών

και συνδέθηκαν αδιάσπαστα με την ολόθερμη πίστη στην προστασία του τόπου και των ανθρώπων από τον Τροπαιοφόρο Άγιο. Έπειτα ενσωματώθηκαν στην υπάρχουσα από παλιά στην Αράχοβα λαμπρή θρησκευτική γιορτή του Αγίου Γεωργίου, το ξακουστό Πανηγυράκι, προσδίδοντάς της από τότε και έντονο εθνικό χαρακτήρα.

Νοέμβριος 1826

Γύρω κι απέναντι απ την εκκλησία του Αγίου Γεωργίου γίνεται η μεγάλη μάχη, που χαρακτηρίστηκε σαν δεύτερη Επανάσταση της Ρούμελης. Για μια φορά ακόμη πλούσια εξέχεε τη Χάρη του ο Τροπαιοφόρος Γεώργιος, οδηγώντας στην κρίσιμη ώρα τούς Έλληνες.

Όντως, η σημασία της μάχης εκείνης ήταν καθοριστική για την έκβαση της Επανάστασης, που μετά την πτώση, του Μεσολογγίου «έπνεε τα λoίσθια». Ο Σουλτάνος εκμεταλλεύτηκε την πτώση του ηθικού των Ελλήνων και εξαπέλυσε «φιρμάνι στους Ρωμηούς» να προσκυνήσουν, να παραδώσουν τα όπλα τους και να πάρουν γενική αμνηστία.

Κρίσιμη η στιγμή, στ' αλήθεια, για τους τυρανισμένους Ρωμηούς. Το μέγεθος του κινδύνου μας δείχνει η επιστολή του Γ. Καραϊσκάκη προς τον πρωθυπουργό Ανδρέα Ζαΐμη: **«Η Ελλάς προσκυνεί και πάσχισον δια την κοινήν σωτηρίαν»**.

Τα σχέδια των Τούρκων ήταν να πατάξουν τη Ρούμελη και να ολοκληρώσουν ύστερα την κατάληψη της Πελοποννήσου. Ματαιώθηκαν όμως από το Γ. Καραϊσκάκη, που διορίστηκε αρχιστράτηγος της Ρούμελης. Στην κρίσιμη ώρα συγκέντρωσε τους θορυβημένους οπλαρχηγούς της Ρούμελης και κατέλαβε την Αράχωβα. Έδωσε έτσι με τα όπλα την απάντηση στο φιρμάνι του Σουλτάνου.

Στη μάχη της Αράχωβας βρέθηκαν αντιμέτωποι οι πιο έμπειροι αξιωματικοί των Τούρκων και οι Έλληνες καπεταναίοι, που τους ένωσε και τους οδήγησε στο θρίαμβο ο Γ. Καραϊσκάκης η εκπληκτική προσωπικότητα, η στρατηγική μεγαλοφυΐα, που άλλαξε την πορεία της Εθνεγερσίας.

Η επιστολή του Ανδ. Ζαΐμη προς τον Καραϊσκάκη είναι απόδειξη της ιστορικής δικαίωσης του στρατάρχη. «Η Πατρίς εις αυτήν την περίστασιν εγνώρισεν, τι είναι ο Καραϊσκάκης και ότι χωρίς Καραϊσκάκην δεν εκατορθούτο, οτι θαυμασίως κατωρθώθη έως την σήμερον» (17-1-1827). Δίκαια στο τραγούδι τους οι Αραχωβίτες τον αποκάλεσαν:

«Καραγισκάκημ' αρχηγέ και πρώτε καπιτάνιε...» .

Για τους Τουρκαλβανούς, όμως, η ανάμνηση της μάχης της Αράχωβας και η καταδίωξη, που ακολούθησε, ήταν οδυνηρότατη για πολλά χρόνια. Παροιμιώδης έμεινε στους Αλβανούς η φράση, που έλεγαν για κάποιον, όταν έφευγε βιαστικά: "Που φεύγεις μωρέ, ωσάν να σε κυνηγά ο Καραϊσκάκης;" Αλλά και στις μεταξύ τους συμπλοκές οι Αλβανοί φώναζαν: "Στάσου, στάσου να ιδείς μια φορά τουφέκι του Καραϊσκάκη".



Ας διαγράψουμε όμως το ιστορικό πλαίσιο των γεγονότων του 1826.

Η Ακρόπολη των Αθηνών πολιορκείται απ' τον Κιουταχή και ο Καραϊσκάκης εκστρατεύει στη Ρούμελη για να κάμει αντιπερισπασμό, διώχνοντας τις τουρκικές φρουρές της περιοχής και καταλαμβάνοντας στρατηγικές θέσεις, ώστε να ματαιώσει κάθε προσπάθεια ανεφοδιασμού και ενίσχυσης του Κιουταχή.

Προχωρεί, λοιπόν, ο Καραϊσκάκης απ' τη Δόμβραινα προς το Δίστομο, αφού πέρασε απ' τα μοναστήρια Δομβρού και Οσίου Λουκά. Ο Μουσταμπεης για να τον εμποδίσει κίνησε απ' τη Λιβαδειά, για να καταλάβει την Αράχωβα. Τον συνοδεύουν κι άλλοι μπέηδες και 2.000 Τουρκαλβανοί. Φτάνουν στην Αράχωβα και ταμπουρώνονται πάνω απ' τον Αϊ Γιώργη. Στον αυλόγυρο της εκκλησιάς και στα γύρω σπίτια ταμπουρώθηκε η εμπροσθοφυλακή του Καραϊσκάκη κι ο στρατάρχης στήνει το στρατηγείο του στην εκκλησιά του Αϊ Γιώργη.

Αν και Νοέμβριος, το κρύο ήταν αβάσταχτο, όπως και τα βόλια των Ελλήνων. Μην αντέχοντας λοιπόν περισσότερο σύρθηκαν ταπεινωμένοι οι Τουρκαλβανοί εκλιπαρώντας ανακωχή. Τα λόγια τους, όπως τα διέσωσε ο Χρ. Περραιβός, είναι πρωτόγνωρη ταπείνωση για τους περήφανους μπέηδες και ξεκάθαρη ομολογία, πως ο Θεός προστάτευε τους Έλληνες:

«Ημείς εκινήσαμεν με σκοπόν να σας χαλάσωμεν, ο Θεός όμως δεν ήθελε. Δια τον κακόν μας, λοιπόν, σκοπόν αρκετά μας επαίδευσε και μας εντρόπιασε...»

Οι όροι όμως της παράδοσης, που πρότειναν οι Έλληνες, ήταν βαρείς. Στις 22-11-1826 ο Μουσταμπεης τραυματίζεται και την επόμενη ημέρα πεθαίνει. Ο Κατεβατός και τα βόλια δεν αφήνουν περιθώρια αναμονής και ενίσχυση δεν μπορεί να πλησιάσει. Έτσι, οι Τουρκαλβανοί επιχειρούν έξοδο προς τον Παρνασσό, αλλά ο στρατάρχης Καραϊσκάκης είχε διακόψει κάθε δυνατότητα διαφυγής. Στο πεδίο της μάχης γίνεται πάλι σώμα προς σώμα και άγρια καταδίωξη στις απόκρημνες πλαγιές του Παρνασσού μέσα στο χιόνι και στο «καταργιακό».

Την επόμενη ημέρα (25 Νοεμβρίου) 300 τούρκικα κεφάλια στήθηκαν τρόπαιο της νίκης στη θέση Πλόβαρμα, στα Πλατάνεια. Η συνήθεια αυτή, που ήταν τουρκική, υιοθετήθηκε απ' τον Καραϊσκάκη για να αναπερώσει το

πесμένο ηθικό των Ελλήνων. Το δημοτικό μας τραγούδι σώζει τη βροντερή φωνή του πολέμαρχου Καραϊσκάκη:

**«Που' στε μπρε Ρουμελώτες μου, παιδιά μ' αντρειωμένα
Γυμνώστε τ' αλαφρά σπαθιά και ρίξτε τα ντουφέκια,
βάλτε τους Τούρκους στα μπροστά και κόψτε και σκοτώστε»**



Ο Υπέρτατος Στρατηλάτης και ο Γεώργιος Καραϊσκάκης

Στη νίκη όμως αυτή, που κατά την εκτίμηση του Γ. Καραϊσκάκη **«είναι η σημαντικότερα της Ελλάδος»**, εκείνος που οδηγούσε ως υπέρτατος στρατηλάτης ήταν ο **Τροπαιοφόρος Γεώργιος**. Οι πολεμιστές βίωσαν τη σωτηριώδη επέμβαση του Αγίου. Το θαύμα εκείνο έμεινε για πάντα ζωντανό στα χείλη και στην καρδιά των Αραχωβιτών.

«Τότε, λοιπόν, πολλοί απ' τους Έλληνες πολεμιστές είχανε να λένε πως μέσα σ' αυτή τη χιονούρα και της μάχης τη χλαπαταγή βλέπανε μέσα σ' ένα σύννεφο από αντάρα κάποιο καβαλάρη να κυνηγάει κι αυτός τον εχθρό και να παρακινάει με νοήματα τους Έλληνες να τον ακολουθήσουν. Ήταν ένα πανώριο χρυσοφορεμένο παλικάρι μ' αργυρό κοντάρι πάνω σ' άσπρο ομορφοσελωμένο άτι μ' ασημένια χάμουρα. Όσοι τον είδανε, όλοι τους τον γνώρισαν, πως ήταν ο Αϊ Γιώργης».

Και δεν είναι οι Έλληνες, μόνο, που είδαν τον Άγιο Γεώργιο, μα και οι Τουρκαλβανοί. **Στις 22 Νοεμβρίου τη νύχτα, οι Τούρκοι είδαν ένα καβαλάρη πάνω σ' άσπρο άλογο να τρέχει μέσα στο στρατόπεδο τους κι άρχισαν τους πυροβολισμούς**. Οι Έλληνες που αναρωτήθηκαν για τους πυροβολισμούς εκείνους, νόμισαν τότε, πως ήταν κάποιο στρατήγημα των Τούρκων. Όμως, ένας Τούρκος αιχμάλωτος μετά τη μάχη τους αποκάλυψε το θαύμα εκείνο.

Και ήταν τόσο βαριά η ξαφνική χιονούρα και ο Κατεβατός, ώστε όλα τα γράμματα απ' το στρατόπεδο προς τη Διοίκηση, έλεγαν, πως ήταν φανερό σημάδι του Θεού η κακοκαιρία εκείνη. Την ίδια πίστη εξέφραζε και ο Σπυριδών Τρικούπης στον επινίκιο λόγο του.

Πραγματικά, η βοήθεια του Υψίστου ήταν φανερή προς τους αδικημένους Έλληνες, που η φωνή της απελπισίας τους έφτασε ως τον ουρανό: «Πότε ήλθαμε εις τον τόπον σας να σας βλάψωμεν; Ημείς δεν ζητούμεν άλλο τι σήμερον παρά την ελευθερία μας, την οποίαν ο Θεός χάρισε εις κάθε άνθρωπον να την χαίρεται εν όσω ζει». Έτσι

μίλησαν οι Έλληνες. Για τούτο η Δικαιοσύνη του Υψίστου και η Χάρη του Αγίου ενήργησαν τόσο φανερά. Ο Τροπαιοφόρος Γεώργιος αναδείχτηκε για μια ακόμη φορά υπέρμαχος και υπερασπιστής των αδικουμένων. Στο τέλος της επινίκιας δοξολογίας στις 28 Νοεμβρίου στην τότε πρωτεύουσα Αίγινα, ο Σπ.Τρικούπης προσκάλεσε το λαό και έψαλαν τρεις φορές το «**Τίς Θεός μέγας**».

«Οι αθλήσαντες και στεφανωθέντες εις Αράχωβαν εφάνησαν όργανα των μεγάλων του Ουρανού βουλών, ας δώσωμεν δόξαν και μεγαλωσύνην εις τον Ουράνιον Πατέρα». Είναι τα λόγια του Σπυριδώνος Τρικούπη απ' τον επινίκιο λόγο του και είναι αληθινή ομολογία του θαύματος.

Αλλά και ο στρατάρχης Γ. Καραϊσκάκης αρχίζει την αναφορά του με την ίδια ομολογία: «**Δια της δυνάμεως και βοηθείας του Υψίστου Θεού πέμπομεν τας χαροπάς αγγελίας περί της λαμπράς νίκης εις Ράχωβαν**». Ο Τροπαιοφόρος Γεώργιος απάντησε εδώ στην Αράχωβα την Εθνεγερσία κι ορμήνεψε τον Καραϊσκάκη: «πως από δω να διαφεντέψει με το σπαθί τα πεπρωμένα της Φυλής»

Καθώς διηγούνται οι γέροντες της Αράχωβας, «ο καπετάν Καραϊσκάκης ανταριαζότανε, μήπως χάνανε τον αγώνα, γι' αυτό διέταξε να προσευχηθούμε όλοι στον Αϊ Γιώργη». Την άλλη μέρα μετά τη μάχη, σαν πήγε αρκετό δρόμο προς τη Μονή της Αγίας Ιερουσαλήμ και διαπίστωσε μόνος του, πόση ήταν η φθορά των Τούρκων, **γύρισε στην Αράχωβα και δακρυσμένος προσευχήθηκε στην εκκλησιά του Αϊ Γιώργη, ευχαριστώντας το Θεό και τον Άγιο.**

Πόσες, αλήθεια, προσευχές δεν θα είχε απευθύνει στον Άγιο ο στρατάρχης με το αδύνατο σώμα, το μαυριδερό πρόσωπο και τα βαθουλωμένα μάτια, που αστραποβολούσαν πάθος και ενεργητικότητα; Συνδεδεμένος με τον Άγιο Γεώργιο, καθώς έφερε το όνομά του, αξιώθηκε να κάμει στρατηγείο του την εκκλησιά του Τροπαιοφόρου σε κείνη τη σημαδιακή ώρα του Αγώνα.

Ο Ανδρέας Καρκαβίτσας έσωσε μια αυθεντική μαρτυρία για εκείνες τις ηρωικές ημέρες, γύρω απ' την εκκλησιά του Αϊ Γιώργη. Δυο κουβέντες του Καραϊσκάκη, που έσωσε η παράδοση, φανερώνουν μια απλή ηρωική ψυχή, γεμάτη αυτοθυσία. «Οι οπλαρχηγοί, που έφτασαν εις την Αράχωβαν (δια Πορέσης, Πέντε Ορίων, Αγίας Ευθυμίας, Σαλώνων, Καστρίου), εύρον τον Καραϊσκάκην καθήμενον πλησίον μεγάλης πυράς έξω, όπισθεν του ιερού βήματος της εκκλησίας του Αγίου Γεωργίου. Όταν έφτασαν οι οπλαρχηγοί της Δωρίδος, ηγέρθη και περιπτυχθείς τους επίλησεν αδερφικώς:

- 'Ε, τους έχομεν καλά, είπε, να πιάσετε τα ταμπούρια, καπεταναραίοι, και υπομονή, ντε: "όποιος αγαπάει την πατρίδα θα υποφέρει". Αξιοθαύμαστο το "μέσα πλούτος" του ήρωα με το ασθενικό κορμί!

Μια σύντομη παρένθεση για την προσωπικότητά του είναι η ουσιαστικότερη κατάθεση ευγνωμοσύνης. Βαθιά ευλαβική η ψυχή του, έσπειρε με προσευχές την πορεία του προς την Αράχωβα. Περνώντας απ' τα Μοναστήρια των Βοιωτών Αγίων, του **Οσίου Σεραφήμ του Δομβοΐτου** και του **Οσίου Λουκά**, μαζί με την οργάνωση της άμυνας τους αντλούσε και ο ίδιος δύναμη, επικαλούμενος με θερμή ψυχή τη βοήθειά τους.

Στις συχνές αρρώστιες του κατέφευγε στη Χάρη της **Προυσιώτισσας**. Σε αυτό το Μοναστήρι ακούστηκαν δυο κουβέντες του Καραϊσκάκη, που φανερώνουν την ψυχή του. Ήταν στα 1823. Ύστερα απ' τη μάχη στο Κεφαλόβρυσο φέρνουν νεκρό τον ήρωα Μάρκο Μπότσαρη στο Μοναστήρι. Ο Καραϊσκάκης, που ήταν άρρωστος στο Μοναστήρι, σηκώθηκε απ' το κρεβάτι του και ασπάστηκε το νεκρό με τούτα τα λόγια.:

-«*Άμποτε, Μάρκο ήρωά μου, να πάω κι εγώ από τέτοιο θάνατο*». Και ύστερα συμπλήρωσε μπρος στο νεκρό ήρωα: -«*Ο Μάρκος ήτανε τρανός. Είχε μυαλό όσο κανείς άλλος. Καρδιά λιονταριού και γνώμη δίκη σαν του Χριστού. Ούτε το δάχτυλό του δε φτάνουμε εμείς*».

Τα λόγια περισσεύουν για τέτοιες ψυχές. Και όντως ο θάνατος του Καραϊσκάκη ήταν όπως τον ευχήθηκε. Άνθος αυτοθυσίας για την πατρίδα η ψυχή του, άνθησε την ημέρα της γιορτής του Αγίου Γεωργίου, 23 Απριλίου 1827 (4 η ώρα ξημερώνοντας).

Είναι να θαυμάζει κανείς, πόσο τέλεια συντέθηκαν στην άδολη ψυχή του πολέμαρχου το άγριο και το ήμερο, το τραχύ και το μαλακό. Φιλόδοξος, ηγετικός, αφιλοκερδής, οξύθυμος και παράλληλα αγαθός και μεγαλόκαρδος, αθυρόστομος, αλλά και πικρός υβριστής των ανάνδρων, ταπεινόφρων, που άκουγε προσεκτικά τη γνώμη των άλλων, αλλά και ηγέτης, που θαυμάστηκε κι από τους αντιπάλους του. Παράτολμος, στρατηγικός, ακούραστος, αν και διαρκώς άρρωστος.

Είναι ζήτημα αν τιμήθηκε τόσο πολύ ήρωας σ' άλλο τόπο, όσο ο Καραϊσκάκης στην Αράχωβα. "**Γέροντα**" τον αποκάλεσαν οι Αραχωβίτες εκφράζοντας έτσι τον σεβασμό τους και την αγάπη τους. Τίτλος, που είναι μονολεκτική δικαίωση της ιστορίας, η οποία κατέταξε τον Καραϊσκάκη: "στους διαλεχτούς της άρνησης και ακριβογιούς της πίστης"

Και μετά τη μάχη οι Αραχωβίτισσες έστειλαν τα παιδιά τους να φιλήσουν το χέρι του Καραϊσκάκη, όπως διηγούνται οι αιωνόβιοι Αραχωβίτες. Ζωντανή κρατήθηκε στην Αραχωβίτικη ψυχή η ιστορία μαζί με τη βεβαιότητα για το θαύμα, βεβαιότητα, που αντλείται από τη ζωντανή πίστη. Αυτή η πίστη γέννησε πολλά τραγούδια, όπως το ιστορικό τραγούδι της μάχης, σκιαγραφία αληθινή της Αραχωβίτικης ψυχής. Στο τραγούδι αυτό ο Άγιος Γεώργιος, στρατηγός υπέρτατος, προστάζει και υπόσχεται:

Βγάτε να τους μπουδίσετε, ίσως και το ταχιά ταχύ να πέσει και το χιόνι,τότες θα ξεπαγιάσουνε, θα ξεραθούνε όλοι.

Μ' αυτή τη βεβαιότητα για το θαύμα πορεύεται στην ιστορία της η Αράχωβα. Μόνο μέσα απ' αυτή την ξεκάθαρη θεώρηση των γεγονότων του Νοεμβρίου του 1826 εξηγείται ο τρόπος, που κάθε χρόνο γιορτάζει η Αράχωβα τον πολιούχο της Άγιο Γεώργιο. Η ανοιξιάτικη εθnikοθρησκευτική γιορτή του Αγίου Γεωργίου, το Πανηγυράκι, αποδείχνει ακλόνητη την πίστη στο θαύμα.



Το κανόνι

Ο Γεώργιος Καραϊσκάκης, εκφράζοντας ευλαβικά τις ευχαριστίες του στον Άγιο Γεώργιο, **του αφιέρωσε ένα κανόνι από τα λάφυρα της μάχης**. Έτσι έμεινε και το έθιμο των κανονιοβολισμών στο τριήμερο Πανηγυράκι προς τιμήν του Τροπαιοφόρου.

Όταν αργότερα τούτο το κανόνι πάλιωσε, ο Ελληνικός στρατός δώρισε ένα άλλο κανόνι στο «στρατιώτη του Χριστού». Τούτο το κανόνι έμελλε να συνδεθεί με ένα ακόμη θαύμα του Αγίου στα χρόνια της Ιταλικής κατοχής. Το κανόνι που βλέπουμε σήμερα μπροστά στο μνημείο του Καραϊσκάκη, στην αυλή της εκκλησίας, μέχρι την κατοχή βρισκόταν στο πυροβολείο, από εκεί ψηλά, απ' το πεδίο της μάχης, το Μουστάμπεϊ και κάθε χρόνο στο Πανηγυράκι «βροντούσε» προς τιμήν του Αϊ Γιώργη.

Όμως οι Ιταλοί κατακτητές ένοιωθαν ανασφάλεια έχοντας ένα κανόνι πάνω απ' το κεφάλι τους. Αποφάσισαν, λοιπόν, να το μεταφέρουν στο φρουραρχείο τους, στη δυτική πλευρά της Αράχωβας, το ζεύουν στα μουλάρια και αρχίζουν να το κατεβάζουν. Όταν όμως έφτασαν έξω απ' την εκκλησία, τα ζώα δεν έκαναν ούτε ένα βήμα και όπως «μολογάνε» οι Αραχωβίτες «τα ζά έσκασαν», έπεσαν κάτω ακίνητα και μην έχοντας τι άλλο να κάνουν αποφάσισαν

να το καταστρέψουν. Έτσι κατάφεραν να σπάσουν ένα μικρό κομμάτι μπροστά στην κάνη. Πρόσφατα το θραύσμα συγκολλήθηκε να μη χαθεί. Πραγματικά, η λογική αδυνατεί να εξηγήσει το γιατί στάθηκε αδύνατο να μεταφερθεί πέρα απ' το χώρο της εκκλησίας το μικρό κανόνι, αν και μεταφέρθηκε χωρίς προβλήματα μέχρι το σημείο εκείνο.

Το μνημείο

Σήμερα, όποιος βρεθεί στον Αϊ Γιώργη, μπορεί να θυμηθεί την ένδοξη εκείνη μάχη. Στον περίβολο της εκκλησίας θα δει το μνημείο του Καραϊσκάκη και το μικρό κανόνι μπροστά του, με τη χάλκινη εικόνα του ήρωα να φέρει την επιγραφή:

Στρατηγείον Καραϊσκάκη 1826 Νοεμβρίου 24.

«Ο Στρατηγός της Ρούμελης εδώ από τη θέση αυτή τα πεπρωμένα της Φυλής διαφέντεψε με το σπαθί του».

Είναι η ζωντανή απόδειξη του θαύματος του Αγίου Γεωργίου, ένα θαύμα, που ο καθένας μπορεί να ψηλαφίσει.

Προς την Αράχωβα

Η στρατιωτική ιδιοφυΐα του είχε προδιαγράψει το καλύτερο δυνατό για την περίπτωση σχέδιο. Ίσως ένας άλλος στη θέση του, μόλις έπαιρνε την είδηση πως ο εχθρός θα τράβαγε την άλλη μέρα για την Αράχοβα, να ξεκινούσε αμέσως μ' όλο το στρατό του να πιάσει τα στενά για να την προστατέψει. Εκείνος, αντίθετα, έστειλε μια μικρή μονάχα δύναμη και παράγγειλε στους άλλους καπεταναίους να κυκλώσουν την Αράχοβα δυτικά κι ανατολικά. Ο ίδιος θα' παιρνε από πίσω τον τούρκικο στρατό που θα πέρναγε από το Ζεμενό.

Δε γύρευε δηλαδή να προστατέψει την Αράχοβα, παρά να κλείσει μέσα και γύρω από αυτή τους εχθρούς και να τους εξοντώσει. Και, καθώς θα δούμε, οι δυο πιο ξακουστοί στρατηγοί του Κιουταχή, ο Κεχαγιάμπεης κι ο Μουστάμπεης, οδηγώντας το πιο διαλεχτό ασκέρι της τούρκικης στρατιάς, θα πέσουν στην παγίδα που τους έστησε.

Έπειτα από τούτη τη γρήγορη πορεία ο Καραϊσκάκης λογάριζε να ξεκουράσει κάπως το στρατό του στο Δίστομο, ώσπου να μάθει τις κινήσεις του Κεχαγιάμπεη και του Μουστάμπεη που είχαν σμίξει πια τ' ασκέρια τους και δρούσαν ενωμένα. Το ίδιο κείνο βράδυ ο Καραϊσκάκης βρισκόταν σιμά στην παρασιτιά ενός μισογκρεμισμένου σπιτιού. του φέρανε το μερδικό του από το κοκορέτσι που είχανε ψήσει τα παλικάρια κι άρχισε να το τρώει έχοντας για ψωμί μια λειψοκουλούρα φτιαγμένη από κριθαρένιο ακοσκίνιστο αλεύρι.

Δίπλα του καθόταν ή περίφημη Τουρκοπούλα Μαριώ, που ο Καραϊσκάκης την έσωσε σαν ήταν στο Μοριά, την πήρε κοντά του, της φόρεσε αντρικά ρούχα, της έδωσε τ' όνομα Ζαφείρης κι από τότε, αρματωμένη, στεκόταν ο πιο πιστός του φύλακας. Έξω στην αυλή βρίσκονταν ξαπλωμένα ως δέκα παλικάρια κι άκουγαν ένα λεβεντονιό που έπαιζε το λιογκάρι του και σύγκαιρα τραγουδούσε. Κείνη την ώρα φτάνει κάποιος αγωνιστής και λέει στον αρχηγό πώς στα καρπούλια μας παρουσιάστηκε ένας νιός καλόγερος και γύρευε να τον δει για κάτι το σπουδαίο.

Είπε να τον φέρουν. Ερχόταν από το μοναστήρι Ιερουσαλήμ που βρίσκεται στη Δαύλεια του Παρνασσού.

- Μ' έστειλε, λέει στον Καραϊσκάκη, ο ηγούμενος να σου πω πώς ο Κεχαγιάμπεης κι ο Μουστάμπεης, με δυόμισι ως τρεις χιλιάδες ασκέρι, βρίσκονται στο μοναστήρι μας και στα γύρω μέρη. Λογαριάζουν να διαβούν αύριο από την Αράχοβα και να τραβήξουν στα Σάλωνα, να χτυπήσουν τους δικούς μας που πολιορκούνε τους Τούρκους στο κάστρο.

- πως, ορέ, τα' μαθε αυτά ο ηγούμενος; ρωτάει ο Καραϊσκάκης.

- Ένας από τους υποταχτικούς μας που ξέρει τα τούρκικα, υπηρετώντας τους μπέηδες που φάγανε στο μοναστήρι, άκουσε τον Μουστάμπεη να ξηγάει το σχέδιο στον Κεχαγιάμπεη.

- Και ποίο είν' αυτό;

- Πως πεντακόσιοι Αρβανίτες θα σηκωθούν αξημέρωτα και θα τραβήξουν από τον Παρνασσό για τη Ράχοβα. Το αποδέλοιπο ασκέρι του θα περάσει από το Ζεμενό. Αν στο στενό βρουν αντίσταση, οι άλλοι που θά' χουν φτάσει πρωτύτερα στην Αράχοβα θα χτυπήσουν πισώπλατα τους Έλληνες.

- Ξέρουν πώς είμαστε εμείς εδώ;

- Όχι, θαρρούνε πώς βρισκόσαστε ακόμα στη Ντομπραίνα.

- Γύρνα δίχως να χασομερήσεις και πες στον ηγούμενο πώς του χρωστάω μεγάλη χάρη για το μαντάτο που μου' στείλε.

Ο Καραϊσκάκης πετιέται πάνω είχε ξυπνήσει μέσα του ο πολεμάρχης. άστραψε στο νου του ευθύς το σχέδιο, που θα οδηγούσε σε μια από τις πιο λαμπρές νίκες του Εικοσιένα. Παραγγέλνει ναρθούν δίχως την παραμικρή άργητα να τον βρουν ο Γαρδικιώτης Γρίβας, ο Γιώργης Βάγιας κι ο Χατζηπέτρος.

- Εσείς οι δύο, λέει στον Γαρδικιώτη και Βάγια, θα ξεκινήσετε αμέσως για την Αράχοβα, με πεντακόσια παλικάρια. Σα θα φτάσετε σ' αυτή θα ταμπουρωθείτε στην εκκλησιά και στα πιο γερά σπίτια, για να χτυπήσετε τους Τούρκους που θα κατεβαίνουν από τον Παρνασσό να μπουνε στο χωριό. Εσύ, Χατζηπέτρο, θα φύγεις λίγο πριν ξημερώσει και θα διαβείς από τα βουνά ανάμεσα Δίστομο κι Αράχοβα. Φτάνοντας αντίκρυ απ' αυτή θα σταθείς για να συντρέξεις τον Γαρδικιώτη και τον Βάγια. Τ' αποδέλοιπα είναι δικά μου.

Έπειτα φώναξε όλους τους καπεταναίους και τους πρόσταξε να παραγγείλουν στα παλικάρια τους να φτιάξουν ψωμί, γιατί μόλις θα πρόβελνε ο ήλιος θα ξεκινούσαν. Σύγκαιρα κάλεσε τον γραμματικό του Αινιάνα και του υπαγόρευε γράμματα, τόσο στους καπεταναίους που πολιορκούσαν τα Σάλωνα όσο και σ' εκείνους που βρίσκονταν στα γύρω μέρη, να τρέξουν στην Αράχοβα.

Όσπου να δώσει ο Καραϊσκάκης τις διαταγές, να υπαγορέψει τα γράμματα και να τα στείλει, είχε περάσει το μεγαλύτερο μέρος της νύχτας. Τότε πια κουκουλώθηκε με την κάπα του και ξάπλωσε για να ξεκουράσει κάπως τ' άρρωστο κορμί του. Σε λίγο σηκώθηκε και βγήκε έξω να δει τι καιρό κάνει. άστραφταν όλα τ' αστέρια στον ουρανό. Τα πάντα προμηνούσαν πώς ή μέρα που ερχόταν θά' ταν μία από τις πιο λαμπρές εκείνου του φθινοπώρου.

- Ξυπνήστε τ' ασκέρι, πρόσταξε, για να ετοιμαστεί να ξεκινήσουμε.

Η Νίκη

Ο Γαρδικιώτης κι ο Βάγιας φτάσανε στην Αράχοβα πριν ακόμα να ξημερώσει κι έπιασαν την εκκλησιά και τα πιο γερά σπίτια. Μόλις όμως πρόβαλε η μέρα, 19 του Νοέμβρη, φάνηκαν οι Αρβανίτες του Μουστάμπεη να ροβολούν από τον Παρνασσό να μπουνε στην Αράχοβα. Σε λίγο ξεχώρισε κι ο νταϊφάς του Χατζηπέτρου να κατηφορίζει από την αντικρινή πλαγιά του Παρνασσού. Οι Αρβανίτες μόλις είδαν πώς το χωριό βρισκόταν πιασμένο από τους δικούς μας ρίχτηκαν να τους ξεπατώσουν. Οι Έλληνες τους αντιβγήκαν θαρρετά κι άρχισε πεισματικός πόλεμος κι από τα δυο τα μέρη. Ο Χατζηπέτρος πιάνει κάποιο ψήλωμα σιμά στην Αράχοβα, μα λίγη ήταν ή βοήθεια που μόραγε να δώσει στους κλεισμένους. Και να, αρχίζει να φτάνει από το Ζεμενότο τούρκικο ασκέρι του Κεχαγιάμπεη. Καθώς έρχονταν μπουλούκια μπουλούκια, ρίχνονταν στη μάχη κι αυτοί ν' αποτελειώσουν τους ταμπουρωμένους στα σπίτια.

Στην κρίσιμη τούτη ώρα ο Καραϊσκάκης μ' οχτακόσια παλικάρια περνά το Ζεμενό, κυνηγώντας τους πιο βραδυπορεμένους Τούρκους. Όταν σίμωσε στέλνει σημαντική δύναμη αγωνιστών δεξιά από το χωριό. Έτσι, σε λίγο, οι εχθροί χτυπιόνταν από τέσσερα μέρη από κείνους που είχαν ταμπουρωθεί στο χωριό, από τον Καραϊσκάκη ανατολικά, από το σώμα που έταξε προς τα δυτικά κι από τον Χατζηπέτρο.

Τούρκοι κι Αρβανίτες τα χάνουν και γυρεύουν να σωθούν με τη φυγή, ροβολώντας κατά τους Δελφούς. Μα καθώς κάνουν να βγουν από την Αράχοβα βρίσκουν το στενό πιασμένο από τον Δυοβουνιώτη, τον Νάκο Πανουργιά και τον Γιαννάκη Πανομάρα, που μόλις πήραν το γράμμα του Καραϊσκάκη ξεκίνησαν από τα Σάλωνα και φτάνανε στην Αράχοβα. Πισωδρομάνε προς το μόνο μέρος όπου τους απόμενε ακόμα ανοιχτό στ' αλώνια πάνω από το χωριό.

Τρέχουν οι δικοί μας, τους κυκλώνουν και σηκώνουν ταμπούρια. Οι εχθροί είχαν πια μαντρωθεί.

Ο πόλεμος κράτησε πεισματικός όλη την άλλη μέρα. Οι τούρκοι βάλανε ολόγυρα τα μουλάρια και τα σαμάρια τους κι απελπισμένα πολεμούσαν προστατευμένοι πίσω απ' αυτά. Το ίδιο κείνο βράδυ δυναμώθηκαν οι Έλληνες με τον ερχομό των νταϊφάδων του Δ. Μακρή, του Γ. Δράκου, του Κ. Καλύβα, του Τρ. Αποκορίτη και του Γ. Γιολλάση,

Την τρίτη μέρα, 21 του Νοέμβρη, τούρκοι από τη Δαύλεια κι από άλλα γύρω μέρη, τρέξανε σε βοήθεια των μπλοκαρισμένων. Όταν φτάσανε - παραπάνω από οχτακόσιοι - ρίχνουν μια μπαταριά στον αέρα να ιδεάσουν τους δικούς τους. Ξεχύνονται οι κλεισμένοι εχθροί να σπάσουν τον κλοιό. Μα ο Καραϊσκάκης, με την εφεδρική δύναμη που είχε κρατήσει κοντά του, κάνει κόντρα γιουρούσι φωνάζοντας:

- που είσαι, Νικητάρá; που είσαι Βάγια; Που είσαι Πανουργιά; που είσαι, Πανομάρα; Έλληνες, προλάβετε μη μας

φύγουν οι τούρκοι και ρεζιλευτούμε, ορέ!

Και οι Έλληνες και τους μπλοκαρισμένους κράτησαν στο μέρος που είχαν πρόχειρα περιχαρακωθεί και τους Τούρκους που ήρθαν σε βοήθεια τους αναγκάζουν, παρατώντας όλα τα ζώα τους και τα εφόδια, να φύγουν κατατσακισμένοι.

Έπειτα από τούτη την ήττα, οι κλεισμένοι μηνάνε την άλλη μέρα στον Καραϊσκάκη, καθώς μάλιστα ο καιρός χάλασε κι άρχισε να πέφτει χιονόνερο και δεν είχαν που να προστατευθούν, πως του δίνουν πεντακόσιες χιλιάδες γρόσια, φτάνει να τους αφήσει να περάσουν. Η απόκρισή του ήταν να του παραδώσουν όχι μονάχα τ' άρματα και τα χρήματά τους, παρά και τα Σάλωνα και τη Λεβαδιά. τους γύρεψε ακόμα, εγγύηση πως θα κρατήσουν τη συμφωνία, όμηρους τον Κεχαγιάμπεη και τον Καρεφίλμπεη, αδελφό του Μουστάμπεη, Οι εχθροί, που λογαριάζονταν, καθώς είπαμε, το καλύτερο ασκέρι που είχε η Τουρκία στη Ρούμελη, αποφασίζουν να καρτερέψουν με την ελπίδα να τους στείλει βοήθεια ο Κιουταχής.

Τη νύχτα που ακολούθησε και την άλλη μέρα έπεφτε ασταμάτητα χιονόνερο. Κι αδιάκοπα χειροτέρευε ο καιρός. Στις 24 του Νοέμβρη άρχισε να ρίχνει χιόνι, που γινόταν όλο και πιο πυκνό. Οι μπλοκαρισμένοι απελπίστηκαν και οι μπουλουξήδες παρουσιάζονται στον Κεχαγιάμπεη και του λένε:

-Άδικα καρτεράμε μιντάτι. Μπαϊλντίσαμε πια ! Σώθηκε το ζαίρε και δε μας απόμεινε τίποτις να φάμε. Ψοφήσανε και τα ζα από την πείνα και το κρύο. Στεκόμαστε μέρα νύχτα στο χιονόνερο με τα πόδια στα νερά και τη λάσπη ως το γόνα. Κάψαμε και τα σαμάρια και δεν έχουμε πια με τι ν' ανάψουμε φωτιά. Μια μέρα να μείνουμε ακόμα εδώ χάμω και δε θα βρούμε τη δύναμη μήτε να κινηθούμε. Τ' ασκέρι γυρεύει να πάρете απόφαση γιατί βλέπει πως χανόμαστε.

Ο Κεχαγιάμπεης τους αποκρίνεται πως καταλαβαίνει σε ποιόν κίνδυνο πέσανε και θα πάει, στο τσαντίρι του Μουστάμπεη, να τον βρει ν' αποφασίσουν. Μα ο Μουστάμπεης, που είχε λαβωθεί την προηγούμενη μέρα, πήγαινε από το κακό στο χειρότερο.

Κι ο αδελφός του μηνάει στον Κεχαγιάμπεη:

- Ο Μουστάμπεης είναι του θανατά και να μην τον λογαριάζετε πια ανάμεσα στους ζωντανούς. Πάρете μόνοι σας όποια απόφαση θέλετε.

Κι όσο γίνονταν αυτά, όλο και πιο πυκνό έπεφτε το χιόνι. Μέσα σε μια μονάχα ώρα ψήλωσε ίσαμε το γόνα. «Όλη η ατμόσφαιρα εσκοτίσθη από πυκνότατα και μελανώτατα νέφη», γράφει ο Περραιβός που πήρε μέρος σ' εκείνη τη μάχη «μετά τούτο άρχισαν να πίπτωσι χιόνια με σφοδρότατον και ψυχρότατον βόρειον άνεμον, ο οποίος περιστρεφόμενος εις τα πλάγια και κοιλάδας του Παρνασσού απετέλει την χιόνα ως το σαβούνα εις τήν ατμοσφαιραν, κατευθυνομένη δε εις την επιφάνειαν της γης παρά των ανέμων εσχημάτιζε τόσους σίφουνας και λαίλαπας τα φαινόμενα ταύτα ήσαν αλληπάλληλα και τρομερά, ωστ' εβίαζον έκαστον να ζητή προσωρινόν καταφύγιον».

Ένας θεριακωμένος Γκέκας συνάζει γύρω του τους πιο εγκαρδιωμένους πατριώτες του και τους λέει πως δεν τους απόμεινε άλλο παρά να κάνουν γιουρούσι κι όσοι σωθούν.

- Και πως, ορέ, ρωτάει κάποιος Αρβανίτης, θα βρούμε το δρόμο μέσα σε τούτο το κακό που γίνεται;
- Θα σας τον δείξω εγώ, είπε ο προδότης Ζελγιανναίος, πού ήξερε όλα τα μονοπάτια του Παρνασσού.

Σε λίγο, θά' ταν ίσαμε δυο από το μεσημέρι, οι Γκέκηδες, μ' οδηγό τον προδότη, ρίχνονται στα καραούλια μας με τα γιαταγάνια στα χέρια. Κόβει τότε το κεφάλι του ζωντανού ακόμα Μουστάμπεη ο αδελφός του για να μην πέσει στα χέρια των Γκισούρηδων, το βάζει σ' ένα σακί κι ορμά να γλιτώσει. Κι ο Κεχαγιάμπεης, περιτριγυρισμένος από τους τζοανταραίους του, κινά μέσα στ' ανεμοσούρι.

Σαν είπανε στον Καραϊσκάκη πως οι τούρκοι κάνανε γιουρούσι για να φύγουν, παρατά το γιατάκι του, όπου τον κράταγε η φθίση που έτρωγε τα πνευμόνια του, και γυρίζοντας σα δαιμονισμένος το χωριό ξεσηκώνει τους αγωνιστές, όπως οι πιότεροι απ' αυτούς είχανε φύγει από τα ταμπούρια τους και μπήκανε στα σπίτια κάπως να προστατευτούν από το χαλασμό που γινόταν.

Και σε λίγο αρχίζει μάχη βουβή καθώς ο θάνατος, όπως αχρηστεύθηκαν από το χιόνι τα ντουφέκια και οι πιστόλες. Μονάχα τα σπαθιά, τα γιαταγάνια και οι πάλες δούλευαν κι από τα δύο μέρη. Οι Έλληνες κόβουνε στη μέση την τούρκικη φάλαγγα πού είχε ξεχυθεί κι αρχίζει το μακελειό. Ξέχωρα ωσάν μανιασμένοι σκότωναν τούς Αρβανίτες

όσοι από τούς δικούς μας ήταν από τη φρουρά του Μεσολογγίου, μια και είχανε τώρα μπροστά τους ίδιους εκείνους εχθρούς που ξολόθρεψαν στην έξοδο τόσους δικούς μας στη χωσιά που τους στήσανε όταν τράβαγαν για το μοναστήρι του Αϊ Συμιού.

Από τις δύο χιλιάδες που έφταναν οι εχθροί ίσαμε τρακόσοι μονάχα σώθηκαν, «αλλά και αυτοί κατέστησαν άχρηστοι σχεδόν εις πόλεμον, διότι έπαθον χείρας τε και πόδας από τους πάγους». Πολλοί θάφτηκαν τη νύχτα από τα χιόνια κι όταν ή άνοιξη ήρθε και λιώσανε τους βρήκανε αγκαλιασμένους, καθώς γύρευαν κάπως να ζεσταθούν, κάτω από το λευκό σάβανο που τους σκέπασε.

Η «**Γενική Εφημερίδα της Ελλάδος**», αναγγέλλοντας θριαμβευτικά τη νίκη, έγραφε: «Πληροφορούμεθα παρά των μοναχών του κατά τον Παρνασσόν μοναστηρίου Ιερουσαλήμ [...] ότι αυτοί οι ίδιοι εχθροί, εις το μοναστήριον διασωθέντες, ομολογούν εν συνειδήσει ότι το κατά την Ράχοβαν πάθος των ήτο αληθώς κατά θείαν βούλησιν, και ρητώς παραδειγματίζουν οι ίδιοι την δυστυχίαν των Γάλλων μετά την εις Μόσχαν αναχώρησιν, αν πρέπει τις να παραβάλλη τα μικρά προς τα μεγάλα». Και πρόσθετε πως από την Αράχοβα ως το μοναστήρι, τέσσερεις ώρες δρόμος, **«κείτονται σωρηδόν τα εχθρικά πτώματα»**.

Ανάμεσα στα κεφάλια των σκοτωμένων που έφεραν οι αγωνιστές στον Καραϊσκάκη ήταν και των δύο Τούρκων αρχηγών του Κεχαγιάμπεη και του Μουστάμπεη.

Μα κουβάλησαν ακόμα τα παλικάρια κι ένα Ρωμιό που πιάσανε ανάμεσα στους Τούρκους τον **Τάτση Μαγγίνα**. «Αυτός απήρχετο πολιτικός άρχων», γράφει ο Σπηλιόδης, «διορισθείς εις τας επαρχίας της Δυτικής Ελλάδος υπό του Κιουταχή, συνοδευμένος, με τον Μουστάμπεη και τα ύπ' αυτόν στρατεύματα, ν' αγρυπνεί και συμβουλεύει τους υποτεταγμένους, να μένωσι πιστοί ραγιαδες του Σουλτάνου και να καταπείσει όσους τυχόν ήθελαν αποστατήσκει να προσκυνήσουν». **Ο "καλός" αυτός πατριώτης, όργανο του Μαυροκορδάτου, ήταν ένας απ' όσους με φανατισμό γύρεψαν και πέτυχαν να κηρυχθεί προδότης ο Καραϊσκάκης**. Όταν είδε να του τον φέρνουν μπροστά του, πετάχτηκε πάνω:

- Ηθελες εσύ, πουλημένο τομάρι στον Κιουτάγια, να με βγάλεις εμένα προδότη. Σε κρατώ τώρα και σε κάνω ό,τι θέλω. Μα όχι, χαμένο κορμί, δε θα λερώσω τα χέρια μου παίρνοντας τη ζωή σου.

Και δίνοντάς του μια σπρωξιά του λέει:

- Θα σε στείλω στην Κυβέρνηση κι αυτή ας σε τιμωρήσει όπως σου αξίζει.

Και πραγματικά η κυβέρνηση τον τιμώρησε, τον έστειλε πληρεξούσιο στην Εθνική Συνέλευση της Τροιζήνας κι αργότερα ο Όθωνας τον έκανε υπουργό.

Ο αντίχτυπος της νίκης

Η νίκη της Αράχοβας γιορτάστηκε όμοια μ' εκείνη στα Δερβενάκια, καθώς κι αυτή ήρθε ν' αναφτερώσει τις ελπίδες των Ελλήνων σε μια από τις πιο κρίσιμες ώρες της επανάστασης. «Ας πανηγυρίσει λοιπόν το έθνος την λαμπρότατη αυτήν νίκη», γράφανε στην αναφορά που στείλανε οι νικητές στην κυβέρνηση από την Αράχοβα στις 26 του Νοέμβρη. Δεν την υπόγραφε μονάχα ο Καραϊσκάκης παρά κι άλλοι ενενήντα τέσσερις μεγάλοι και μικροί καπεταναίοι, όπως ο μεγαλόψυχος αρχηγός θέλησε όλοι να συμμερισθούν τη δόξα. Ο Παπαρηγόπουλος γράφει: «Όπωσδήποτε δίκαιον είχεν ο Καραϊσκάκης ονομάζων την νικην ταύτην λαμπροτάτην και υπέγραψαν μεν εν τι εκθέσει εκείνη, παρεκτός αυτού, 94 έτι οπλαρχηγοί, άλλ' εννοείται ότι το κατόρθωμα ωφείλετο κυρίως εις την στρατηγική περίνοιαν, εις την σύνεσιν και την δραστηριότητα ενός και μόνου ανδρός».

Πηγές:

* "Ο Αφέντης Αϊ Γιώργης της Αράχωβας και το Πανηγυράκι" -της Καλής Γ. Λούσκου και Ευάγγελου Ν. Νικολιδάκη.

* ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ '21-Δ.ΦΩΤΙΑΔΗΣ

Πηγή: [Αντιαιρετικόν Εγκόλπιον](#)